

Gammel Testamente-serie del 2:

Syndefaldet – den dag døden blev et vilkår

Af Mikael Wandt Laursen, præst

Skabelsen fortæller os om, hvem Gud er. Hvem vi er, og hvorfor vi er her. Syndefaldet fortæller historien om, at vi mennesker fejlede i det kald og den tillid, der var vist os. Og det skønne og gudsskabte blev forvrænget til noget, som det oprindeligt ikke var. Synden kom ind i verden - og med synden - døden. Men Gud lod os ikke i stikken. Han gav et løfte: En dag ville kvindens afkom knuse slangens hoved.

Eventuel forudgående læsning: 1 Mosebog kapitel 3.

Læsning i dag:

”Gud Herren tog mennesket og satte ham i Edens have, for at han skulle dyrke og vogte den. Men Gud Herren gav mennesket den befaling: »Du må spise af alle træerne i haven. Men træet til kundskab om godt og ondt må du ikke spise af, for den dag, du spiser af det, skal du dø!«” (1. Mosebog 2:15 – 17).

”Slangen var det snedigste af alle de vilde dyr, Gud Herren havde skabt, og den spurgte kvinden: »Har Gud virkelig sagt, at I ikke må spise af træerne i haven?« Kvinden svarede slangen: »Vi må gerne spise af frugten på træerne i haven, men frugten på det træ, der står midt i haven, har Gud sagt, at vi ikke må spise af og ikke røre ved, for ellers skal vi dø.« Men slangen sagde til kvinden: »Vist skal I ikke dø! Men Gud ved, at den dag, I spiser af den, bliver jeres øjne åbnet, så I bliver som Gud og kan kende godt og ondt.« Kvinden så, at træet var godt at spise af og tiltrækkende at se på, og at det også var godt at få indsigt af, og hun tog af frugten og spiste. Hun gav den også til sin mand, der var hos hende, og han spiste. Da åbnedes deres øjne, og de opdagede, at de var nøgne. Derfor syede de figenblade sammen og bandt dem om livet” (1. Mosebog 3:1-7).

”Da sagde Gud Herren til slangen: »Fordi du har gjort dette, skal du være forbandet blandt alt kvæg og blandt alle vilde dyr. På din bug skal du krybe, og støv skal du æde, alle dine dage. Jeg sætter fjendskab mellem dig og kvinden, mellem dit afkom og hendes: Hendes afkom skal knuse dit hoved, og du skal bide hendes afkom i hælen.«” (1. Mosebog 3:14-15).

Fælles refleksion:

Hvad tænker du, når du læser/hører disse vers?

Indholdsglimt: Synden og døden kom ind i verden, men Gud lover, at en dag vil de blive overvundet

Hvordan skal vi forholde os til den bibelske beretning om paradiset og syndefaldet? Er det ren symbolsprog, eller er der elementer af noget præhistorisk? Måske en blanding? Uanset hvad vi

måtte mene, så er det den historie, som har været mest meningsfuld for utallige generationer i forhold til at formidle en sandhed om Gud og mennesket; om hans formål med os - og hvad der gik galt.

Alene det faktum gør historien værd at lytte til og lade sig gribe af på dens egne præmisser.

Forhistorien er, at Adam og Eva er sat i paradiset. Et fuldendt sted, hvor Gud selv er til stede, og hele skaberværket reflekterer Gud. Der er ingen død, ingen sygdom, intet ondt. Det er fuldendt sted, og relationerne mellem Adam, Eva og Gud samt hele skaberværket kan vi kun gisne om. Det er af en art og af en fuldkommenhed, som vi kun glimtvis kan fornemme.

Hvad fortæller historien om syndefaldet os?

Selvom paradiset er et fuldkomment sted, så er det også et sted, hvor alt ikke er givet.

For det første er der to træer, som Adam og Eva ikke må røre ved. De har med andre ord noget inden for deres rækkevidde, som alligevel ikke er deres til at bruge. Det ene træ kan give evigt liv, og det andet træ kan give os evnen til at kende godt fra ondt i os selv. To centrale egenskaber ved Gud selv. De to træer repræsenterer en tillid, en mulighed og et valg for os mennesker.

Fra begyndelsen ville Gud, at vi skulle have et valg, også selvom vi ville vælge forkert. Ikke så meget fordi Gud ville teste mennesket, men fordi han ønskede et forhold til mennesker, der ikke var tvunget – altså et ægte forhold mellem Gud og menneske.

For det andet er Guds modstander, Satan, til stede. En slange i paradiset. Vi ved ikke meget om Djævelen og hans oprindelse. Heller ikke om hans natur. Hvordan kan vi bedst forstå ham? Som en falden engel, som enkelte gammeltestamentlige skrifter kan pege imod, eller som en ond kraft, der er alt det, Gud ikke er?

Uanset, så beskrives Djævelen som Gud modstander, en løgner, morder, modstander af sandhed. Han er dog aldrig ligestillet med Gud. Det er ikke en ying yang-relation. Gud er almægtig – det er djævelen ikke. Han kan kun reagere gennem løgn og manipulation. Han kan ikke skabe. Så hans virke består udelukkende i at pervertere alt, som Gud har skabt.

Forfatteren J.R.R. Tolkien har et meget interessant billede af ondskaben i form af de ni Nazguls i Ringenes Herre. De er indbegrebet af ondskab, men når de dør, så bliver de til ingenting. De forsvinder som støv. Ondskab er pervertering af godhed. Den er intet i sig selv.

Syndefaldet blev en realitet, da Djævelen lykkedes i at så tvivl om, hvem Gud er, og hvad hans ønske for mennesket er.

- ”Mon Gud har sagt” – tvivl om, hvad Gud siger
- ”Vist skal I ikke dø” – tvivl om Guds gode tanker for mennesket
- ”Blive som Gud” – det ultimative oprør.

Menneskets respons er den gradvise eftergivelse i forhold til fristelsen: Eva ser, så rører hun ved frugten, så handler hun, og så tager hun Adam med i faldet. Det kan kaldes for ”fristelsens” anatomi: Se, røre, handle og få andre med på det. Så føles det, vi har gjort, ikke så forkert.

Adam og Eva handler ikke ud fra tillid til Gud, men ud fra egenvilje - og her kommer synden ind i verden.

I sig selv betyder ordet synd "at ramme ved siden af". At misse det gode, Gud har tænkt for os. Hvis Gud er sandhed, kærlighed, liv og lys, så er synd, at vi i vores handlinger fremmer løgn, ligegyldighed, død og mørke.

Men hvad betyder det så?

I den vesterlandske kirke forstår vi oftest synden juridisk. Når vi ikke handler med sande og kærlige motiver, så handler vi imod Guds natur og skader os selv og andre, og dermed pådrager vi os straf, der skal sones igennem en stedfortrædende frelser. Derfor lægger vi så meget vægt på langfredag i vores del af verden.

I den østerlandske kirke forstår man synd i mere relationelle termer. Her ses synd som en slags sygdom. Hvis Gud er liv, lys, og kærlighed, så er synden en forvrængning af disse. En kræftcelle, der forandrer gode celler til ødelæggende celler. Det, som skulle have givet os liv og glæde, bliver i stedet til en sygdom, der æder os selv og andre op og er med til at ødelægge det gode liv, vi egentlig er skabt til.

Vi kan ikke helbrede os selv fra syndens kræft. Vi har brug for en helbreder, der kan overvinde sygdommen. Det var det, Jesus gjorde påskemorgen. Da han opstod, så viste han, at han er stærkere end syndens ultimative konsekvens: Døden. Derfor lægger man i østkirken så stor vægt på opstandelsen.

Syndens konsekvens er, at Adam og Eva bliver adskilt fra Gud og hinanden. De opdager, at de er nøgne. De dækker sig til. Det skal nok også forstås metaforisk. Vi dækker os til overfor hinanden. Sikrer os. Frygter hinanden og verden.

Jorden bliver forbandet, og døden bliver en realitet. Vi underlægges vilkår, som ikke var Guds plan og tanke i skabelsen. Verden bliver et hårdt og barskt sted, hvor døden konstant lurar. Det er en pervertering af det hjem, som vi blev skabt til.

Men håbet rækkes os også! En dag vil kvindens afkom knuse slangens hoved. Det taler om Kristus, der en dag vil komme og knuse alle syndefaldets konsekvenser:

- I opstandelsen knuser han døden som et vilkår, og hans opstandelse vidner om, at vi også skal opstå på den yderste dag
- I døden forsoner han os med Gud, så vi ikke længere er adskilt fra ham
- Og en dag vil hele skaberværket blive genoprettet, så det ikke længere er under forbandelse.

Og således peger syndefaldet ikke bare på en lang og barsk menneskehistorie, men også på et håb - at døden ikke får det sidste ord, at Gud er os nær, og at en dag vil alt blive genoprettet.

Take away-pointer:

1. Skabelsen var god – syndefaldet er en pervertering, ikke Guds intention
2. Frihed og valg er en del af menneskets værdighed – også risikoen for at vælge forkert
3. Synd er at ramme ved siden af det gode, som Gud er, og som han har tænkt for os.
4. Syndefaldets historie rummer allerede håbet om genoprettelse.

Spørgsmål:

1. Kan vi selv genkende Djævelens fristelse? ("Mon Gud har sagt" – "I skal blive som Gud")
2. Hvordan forstår vi ordet synd?
3. Hvad betyder vores syn på døden, når vi ser den som et vilkår, der en dag overvindes?